

De volgende schenkingen mochten wij in ontvangst nemen:
Van Wil en Mieke de Vries zwembaddocumentatie, foto's en de originele kaartjesautomaat van het bad in de Abcouder Meer.

Uit de nalatenschap van wijlen Piet Marsen uit Baambrugge: de maquette van het Baambrugse bruggehuis, diverse andere maquettes en een prachtig modelschip van het beurtvaartschip Zeldenpas van schipper Jan Zagt.

Ons oude gemeentehuis staat er nu verlaten bij. Aangezien de meeste secretariële activiteiten verplaatst zijn naar het verre Mijdrecht zal verkoop van het complex voor de hand liggen. Reden om dit beeldbepalende gebouw en zijn rijke verleden naar voren te halen. U treft het eerste deel van dit verhaal hierbij aan. Recente geschiedenis roept veel herinneringen op bij de nog levende oudere generaties. Bij hen zal het artikel over het ontstaan van de wijk Angsteloord zeker in de smaak vallen. Uit een iets verder verleden komt het artikel over de Leidse buskruitrampe.

Wij besluiten met de intentie uit te spreken dat wij dit jaar uw Angstelkroniek weer met de normale frequentie proberen uit te brengen. Dit wordt gemakkelijker gemaakt als zich auteurs aanmelden! De Kroniek van Abcoude en Baambrugge moet voldoende inspiratie opbrengen!

Het Gemeente-en Polderhuis te Abcoude.

De gemeentelijke herindeling is inmiddels een feit. Het ambtelijk apparaat, dat voor een deel was gehuisvest aan het Raadhuisplein, is thans ondergebracht in het gemeentehuis te Mijdrecht.

Dat zal niet alleen ongemakken voor de burgers uit Abcoude en Baambrugge opleveren. Een vraag die nu al bij heel wat inwoners leeft is: Wat gaat er met ons gemeentehuis gebeuren? Het enige gebouw in de wijde omtrek dat als huis der gemeenschap werd gebouwd en tot 1 januari 2011 als zodanig in gebruik was! Reden om het verleden van dit beeldbepalende gebouw in Abcoude eens nader te belichten.

De voorgeschiedenis.

Deze hangt ten nauwste samen met de voorlopers van de gemeente Abcoude. Vanaf 1811 tot 1941 was er sprake van twee gemeenten: die van Abcoude Baambrugge (Abc Ba) en de gemeente Abcoude Proostdij (Abc Pr). Deze zelfstandige gemeenten hadden hun eigen gemeenteraden,

maar deelden wel een gezamenlijke burgemeester. Onder zijn leiding vergaderden de gemeenteraden over zaken die hun juridisch en bestuurlijk gebied betroffen. Ook voerden zij separaat de administratie van de Burgerlijke Stand, de belastingen, en namen besluiten over de ruimtelijke ordening, het onderwijs, de begraafplaatsen en wat dies meer zij. De raadsvergaderingen en verkiezingen vonden plaats in de gerechtshuizen. Voor Abc Pr was dat het Rechthuis aan de Amsterdamsestraatweg en voor Abc Ba in de Eendracht. De betrokken logementhouders waren over het algemeen niet ongelukkig met de gemeentelijke huurders. Dat bracht uiteraard extra aanloop van burgers en dito verteringen met zich mee. De gemeentelijke administratie werd lang ten huize van de Burgemeester gevoerd. Voor het

Het gemeente-en polderhuis van Abcoude
Proostdij vóór het jaar 1900 met op de voor-
grond de Norton waterpomp uit 1884 met
een lantaarn.

dorp Baambrugge was dat niet erg handig, want de burger moest zich naar Abcoude begeven om de aangiften van geboorte, huwelijk en overlijden te doen. Van 1870 tot 1886 kon dit ook plaatsvinden in het logement de Jonge Prins aan de Brugstraat in Baambrugge. Vanaf augustus 1886 beschikte de gemeente Abc Ba over een eigen raadhuis aan de Rijksstraatweg naast Overdorp.

Koning Alcohol helpt een handje mee bij de bouw van het gemeentehuis.

De rijksoverheid was in de 19^e eeuw overwegend liberaal. Dat hield in dat zij zich terughoudend opstelde bij de regelgeving zodra het over sociale problemen ging. Toch zag zij in het laatste kwart van die eeuw in, dat de overheid voor *de sociale quaestie* aandacht moest vragen. De 19^e eeuw kende ook zijn alcoholproblemen. Tussen 1850 en 1875 werd een forse stijging van het alcoholgebruik in Nederland vastgesteld. Dit ging gepaard met grote sociale problemen. Denk maar eens aan liedjes zoals: Ach vader lief, toe drink niet meer. Hele huisgezinnen vervielen tot armoede en bedelarij vanwege zuipende kostwinners. Vanuit de kerken en particuliere welgestelden waren allerlei initiatieven ontstaan die zich met drankbestrijding en alcoholmisbruik gingen bezighouden. Zij propageerden bijv. dat men beter bier kon drinken dan jenever. Dit zou gezonder zijn en minder desastreus voor het gezinsinkomen. Het lijkt wel of wij de sigarenrokers van onze tijd horen zeggen: Sigarenroken is veel gezonder dan sigaretten roken, want sigaren rook je niet over je longen. Het groeiend besef om in te grijpen en te reguleren mondde in 1881 uit in de eerste zogenoemde Zedelijkheids wetgeving in Nederland. De overheid probeerde met een vergunningstelsel de ongebreidelde verkoop van alcohol aan banden te leggen. Met deze wetgeving werd de verkoop van *sterken drank in het klein* gebonden aan een vergunningstelsel. Deze vergunningen werden verstrekt aan horeca-ondernemingen. Het hoeveelheid hiervan was gebonden aan het aantal inwoners per gemeente.

Vanaf die tijd was het niet meer mogelijk dat inwoners aan de Hoogstraat tijdens de paardenmarkt hun ramen omhoog schoven en een borrel aan de passant verkochten. In Abc Pr gold als norm één vergunning per 250 inwoners. Zo rond 1880 bedroeg de consumptie van sterke drank per hoofd van de bevolking in Nederland ca. 5 liter. In 2009 was dit ca 1,3 liter. Bedenk bij deze cijfers dat het gaat om de totale bevolking, inclusief baby's, bejaarden, zwak, ziek en misselijk!

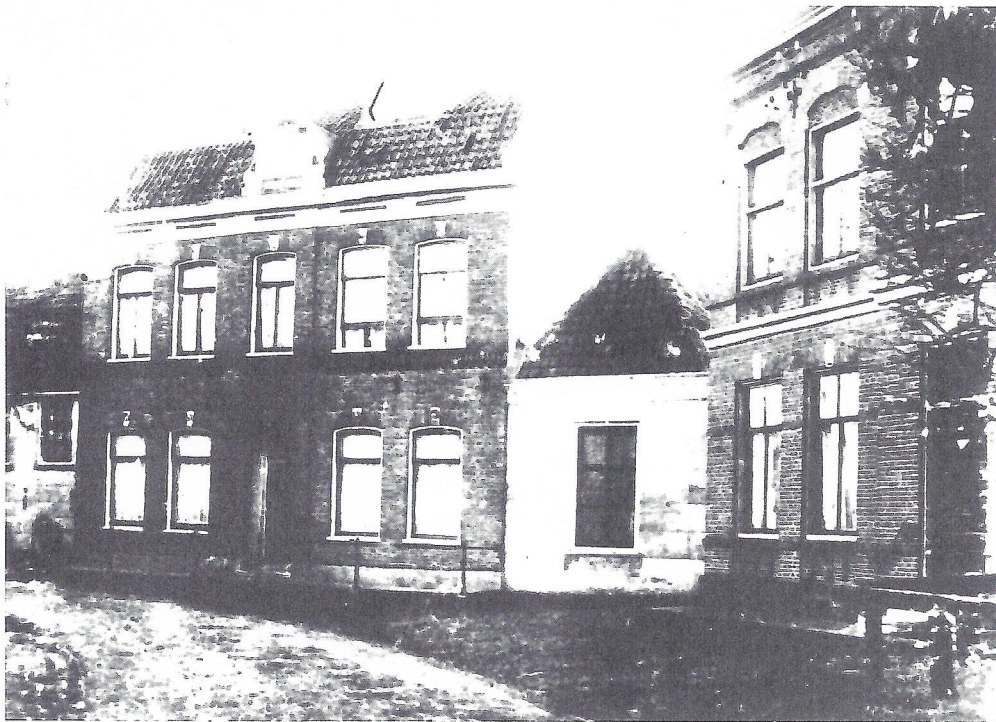
De overheid manoeuvreerde zich met de nieuwe wet in een lastig parket. Op het platteland werd in een lokaal logement meestal een ruimte gehuurd voor raadsvergaderingen, ontvangsten en het innen van belastingen. Het gaf geen pas meer om haar dienaren in de hierboven geschetste van alcohol bezwangerde omgeving te laten opereren.

In de steden kende men dit probleem minder omdat er meestal al een raadhuis was. Op het platteland lag dat anders.

Hoe het allemaal begon

Minister van Binnenlandse Zaken (BZ) J.R. Thorbecke (1798-1872) was in het midden van de 19^e eeuw de aanjager van een aantal belangrijke veranderingen op het gebied van overheidsorganisatie en administratie. Dat begon al in 1851 met de nieuwe gemeentewet. Daarin werd o.a. de verhouding tussen Rijk en Gemeenten opnieuw gedefinieerd en geordend.

Dat alles nog niet direct op rolletjes liep moge duidelijk zijn. Zo schreef de minister van BZ in juli 1851 een brief naar de Commissarissen des Konings waarin hij erop aandrong dat de regis-

Het secretarie gebouwtje naast de Burgemeesterswoning aan de Stationsstraat. Opname vóór 1896.

Mogelijk dat deze opmerking voor Jan Jacob van Voorthuijsen, burgervader van zowel Abc Ba als Abc Pr, reden was om in de loop van de jaren vijftig een aanbouw aan zijn woning in de Stationsstraat laten neerzetten die gebruikt werd als secretarie. Hier kon de burger zich voor allerlei zaken vervoegen. De gemeenten hadden

ters van de Burgerlijke Stand, zijnde de administratie waarin geboorten, huwelijken en overlijden werden opgetekend, onder geen beding uit het gemeentehuis mochten worden meegenomen. Op het platteland was het niet ongebruikelijk dat de Burgemeester of Gemeentesecretaris met het betreffende boek naar de burgers ging om inschrijvingen te doen. Recent was het voorgekomen dat er bij een brand een register in het ongereede was geraakt. Een prima idee, maar de commissaris in onze provincie moest de minister er wel op wijzen dat de ideale toestand van iedere gemeente zijn eigen gemeentehuis in onze streken nog lang niet was gerealiseerd. In veel gevallen lag het “dynamisch” archief zoals BS, bevolkingsregister en notulen bij de burgemeester in huis. Het statische archief was vaak opgeslagen in een grote kast die in het geregtshuis stond. Voor de gemeente Abcoude Baambrugge (Abc Ba) in de Eendracht en voor de gemeente Abcoude Proostdij (Abc Pr) in het Regthuis aan de Brugstraat.

De minister van BZ herinnerde in augustus van dat jaar de commissaris nog wel aan de volgende passage in de Gemeentewet:

Ik moet evenwel opmerken dat bij Art 72, 103 alinea 2 en 205c der Wet van 29 junij II ondersteldt wordt, dat in elke gemeente eene secretarie aanwezig is, en dat dus elk gemeentebestuur wil het aan zijne verplichtingen voldoen, behoort te zorgen, dat er althans voor het bewaren van het gemeentearchief een afzonderlijk lokaal worde ingerigt.

geen personeel in dienst met een “kantoorfunctie”. De burgemeester was meestal ook gemeentesecretaris en ambtenaar van de burgerlijke stand.

In 1854 wenste de commissaris nadere inlichtingen van de gemeente Abc Pr waarom er geen huurcontract met Jan Hesp, de verhuurder van het Regthuis was opgesteld. Het antwoord van B&W geeft in mooi inkijkje in de praktijk van het gebruik door de gemeente:

welk gedeelte van gemeld logement in het contract zoude moeten worden omschreven is onduidelijk aangezien wij in deze veelal van de willekeur van den kastelein afhangen; dan eens geeft hij ons voor het houden van vergaderingen of bij gelegenheid van trouwplegtigheden de zijkamer; dan eens de opkamer en ook wel de binnenkamer juist zooals het bij hem met logeergasten het best uit komt. De vergoeding van den kastelein daarvoor bedraagt jaarlijks fl. 50,--

De Commissaris des Konings besloot het jaar 1858 goed te beginnen en schreef de volgende tekst voor het Provinciaal blad:

“Bij mijne rondreizen door den provincie is het mijne aandacht niet ontgaan dat zeer vele gemeenten ten platte lande niet in het bezit zijn van een eigen voor den behoeften allezins voldoend gemeentehuis. Die, naar het mij toeschijnt noodzakelijke behoefte bestaat in een geschikt lokaal voor de vergaderingen zoo van B&W als ook inzonderheid van den gemeenteraad, in een

bekwaam lokaal waar de secretarie en voor de berging van archief.

Veelal worden de vergaderingen in eene daarvoor afgehuurde kamer gehouden, gewoonlijk in een herberg, en is dit dan nog wel het eenige waar in het dusver wordt voorzien.

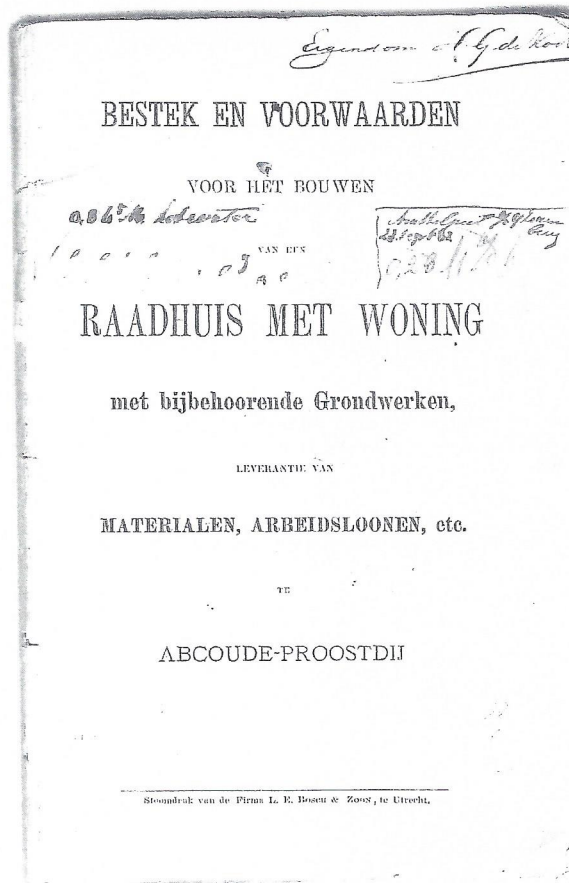
Intussen hoort toch ook de secretaris een lokaal te hebben geschikt om daarin te kunnen werken.

Dog de zoo geringe bezoldiging welke de secretarissen ten platte lande genieten, is het van dezen niet te vergen dat zij ten hunnen kosten, zich van een lokaal voorzien.

Bovenal is het in het groot belang der gemeente dat het archief goed wordt bewaard. Het veronachtzamen hiervan heeft reeds menigmaal tot, voor de gemeente ongunstige uitkomsten geleid, en toch wordt dat archief maar al te dikwerf geborgen in eene kast, staande in eene kamer gewoonlijk voor het publiek toegankelijk of tot het houden van drinkgelagen en of openbare vermakelijkheden bestemd ofwel wordt hier en daar zelfs het grootste gedeelte van dat archief in kisten gepakt gehouden zonder dat de inhoud van deze zelfs bekend is.

Ik heb gemeend de aandacht der gemeentebesturen op dit, naar mijne opvatting belangrijke onderwerp te moeten vestigen en hen dringend uit te nodigen, daar waar dit te pas komt, te trachten in het bezit te komen van een eigen doelmatig ingerigt gemeentehuis overeenkomende met de waardigheid des bestuurs en toe-reikend voor de behoeften.

Veelal zullen de kosten, ook bij erkenning der behoefte, afschrikken tot de uitvoering over te gaan, maar hiertegen meen ik te moeten opmerken dat volstrekt geen weelde wordt gevorderd maar eenvoudigheid daarentegen wordt aanbevolen, zoo slechts aan de behoefte behoorlijk wordt voldaan dat dit gemeentehuis tevens zou kunnen dienen tot woning der veldwachter der gemeente, die op veel plaatsen thans reeds van

In de brochure bestek en voorwaarden uit 1882 staat nauwkeurig welke materialen en op welke wijze er gebouwd moet worden.

vrije woning wordt voorzien; en dat dit gemeentehuis tevens zou kunnen dienen voor het houden van vergaderingen van polder en veenderijbesturen en dergelijke; bij aldien deze goed in den daarvoor zekere retributie aan de gemeente te betalen of een deel der kosten aan daarstelling te dragen; terwijl ook de brandblusmiddelen hier en daar bij of in dat gemeentehuis geborgen zouden kunnen worden. Op deze wijze zou de daarstelling zonder aanzienlijke kosten tot stand kunnen komen vooral, bijaldien men niet tot stichting van een geheel nieuw gebouw besluit, maar de gelegenheid benuttigt, die zich meer-malen voordoet tot aankoop van een bestaand

gebouw dat daarna voor het omschreven doel voegzaam zou kunnen ingerigt worden. Gedeputeerde Staten, die met mij deze denkbeelden deelen, hebben mij mede uitgenodigd Uwe medewerking hiertoe in te roepen. Ik verzoek U van al het bovenstaande een bepaald punt van overweging te maken en vooral bij de vaststelling der begroting voor het volgend jaar, dit belangrijk onderwerp al die aandacht te wijden welke het zoo zeer verdient".

Uiteindelijk zou de Commissaris daar zelf ook garen bij spinnen. Met regelmaat bezocht hij nl de gemeentebesturen, waarbij de bevolking werd uitgenodigd zich bij hem ter plekke te melden met opmerkingen of klachten. Een kroeg is wat dat betreft een niet een aangename plaats voor een magistraat.

De Commissaris des Konings moest immers ook de burgers bij zijn bezoek aan de gemeenten te woord staan in de plaatselijke kroeg.

Maar het zaad van deze opwekking viel in Abcoude en Baambrugge op rotsige bodem. In 1868 kreeg de gemeenteraad van Abc Pr nog wel het verzoek van Huijbert Kleijn om de

“gemeentehuis” te verplaatsen naar zijn logement dat we uit later tijd kennen als het Amsterdamsch Koffiehuis. Maar zijn verzoek werd afgewezen met het argument dat het archief niet het ene jaar hier en het andere jaar daar kan worden overgebracht.

Twee jaar later dienen een aantal inwoners van Baambrugge een verzoek in om aldaar een gemeentehuis te bouwen. Dat verzoek wordt niet gehonoreerd. Inmiddels vonden sinds 1869 de gemeentelijke activiteiten van Abc Ba niet meer als vanouds plaats in de Eendracht in Abcoude, maar in de stalhouderij en het logement de Jonge Prins van Jan Okhuizen aan de Brugstraat in Baambrugge.

We hebben niet de indruk dat de Raad daar gelukkig mee was. In 1873 is er sprake van de afbraak van de oude buitenplaats Lindenhoff. Dokter en raadslid Willem Koomans vraagt B&W te onderzoeken of de gemeente het pand niet kan aankopen om er een school en een Gemeentehuis in te vestigen. Maar alles blijft bij het oude.

In 1876 is er een mogelijkheid voor de gemeente Abc Pr om het gehele perceel van het Regthuis te kopen. Raadslid M. van den Bosch stelt voor om in de veiling mee te bieden. Het Regthuis kan dan geheel worden ingericht tot gemeentehuis en tevens worden voorzien van een bruggehuis voor de Heinkuitenbrug. Maar hij krijgt zijn mederaadsleden niet mee.

Het wordt menens.

De eerder geschetste nieuwe wetgeving met betrekking tot de beteugeling van het alcoholgebruik levert werk aan de winkel voor burgemeester de Tourton Bruyns. Hij moest wel op twee schaakborden tegelijk spelen. Zowel B&W van Abc Ba als die van Abc Pr zijn van mening dat er onderzocht moet worden of er niet een gecombineerd gemeentehuis voor de beide gemeenten kan worden gebouwd.

Al snel blijkt dat de Raad van Abc Ba niets voor dit plan voelt omdat zij de financiële consequenties onaanvaardbaar vindt. Hun voorstel om het gemeentehuis in hun gemeente, op kosten van de gemeente Abc Pr, te bouwen en de gemeente Abc Ba dan jaarlijks huur te laten betalen voor het medegebruik, was voor de buurgemeente evenmin een optie.

Het meest nijpend was het probleem voor de

gemeente Abcoude Proostdij. Dirk Hoogenhout, de zoon van eigenaar Klaas Hoogenhout, had bij zijn aanvraag voor een vergunning voor de verkoop van sterk drank in het klein al aangegeven dat hij er niets meer voor voelde zijn localiteit af te staan voor de openbare dienst. Een van de artikelen in de nieuwe wet schreef voor dat vergunning geweigerd moest worden aan localiteiten die in gebruik waren voor de openbare dienst. Er kon een dispensatie voor de duur van vijf jaar worden verleend maar deze moest dan wel door de verhuurder van het vergaderlokaal worden aangevraagd.

De burgemeester probeerde Dirk Hoogenhout zover te krijgen dat deze door een kleine verbouwing het gedeelte dat voor openbare dienst gebruikt werd, zou worden afgescheiden van het dranklokaal. Maar Dirk voelde er niets voor om de eerder genoemde dispensatie aan te vragen en probeerde een deel van het pand voor veel geld te verhuren of aan de gemeente te verkopen. Onderwijl kreeg hij woorden met de burgemeester. Deze voelde zich geschoffeerd en besloot het project over een andere boeg te gooien.

Omdat hij voorzitter was van de diverse polderbesturen wist hij van de klachten die deze hadden over Hoogenhout. De polderbesturen maakten namelijk ook gebruik van het Regthuis. De ingelanden moesten hun polderlasten in die tijd uiteraard contant betalen en dat gebeurde tweemaal per jaar op speciale zittingsdagen in het logement van Hoogenhout. Ook zij hadden het te vaak meegemaakt dat de kachel ‘s winters niet op tijd was aangestoken, dat de vergaderruimte niet schoon was gemaakt en dat ze op het laatste moment van lokaal moesten veranderen.

In mei 1882 aarzelt men nog om de definitieve beslissing te nemen tot aankoop van grond en de bouw. Een aantal inwoners van de gemeente Abc Ba, die in het dorp Abcoude wonen, hebben verzoekt om met de gemeente Abc Pr verenigd te worden. Dit blijft echter een vrome wens.

Het startsein wordt gegeven.

In de vergadering van 23 juni 1882 gaat de raad akkoord met de aankoop van grond van Mr. M.P.F van den Bergh van Lexmond, advocaat te Amsterdam ter grootte van 600 centiaren à fl. 1,50 per centiare. Dit grondstuk maakt deel uit van de voormalige buitenplaats Blomswaard die hier ooit stond. Het is gelegen tegenover de Hulksbrug en gemakkelijk te bereiken vanuit het dorp. Het ligt verder wel eenzaam in een leeg

Het kadastrale minuutplan uit 1828 met op sectie 422 de buitenplaats Blomswaard.

land zonder bebouwing. Alleen de hofstede Torenzigt, het huis van de familie Age de Groot met twee huizen aan de Voordijk waren hier aan de westzijde van de Angstel te zien.

Inmiddels hadden de contacten met de polderbesturen ook succes gehad. De waterschappen Broekzijdsch en Waardasacker verbinden zich ieder voor fl. 500,- en het wat armlastiger waterschap Holendrecht voor fl. 300,-. De Polderbesturen kunnen te allen tijde in het nieuwe onderkomen vergaderen en zitdagen houden. Om dit te bezegelen werd in de gevel dan ook opgenomen Gemeente- en polderhuis. Opvallend is dat men spreekt over gemeentehuis en niet over raadhuis. Men zou denken dat het nieuwe gebouw werd neer gezet ten faveure van de raadsvergaderingen. Er waren meer raadsleden dan ambtenaren. Het gemeentebestuur van Abc Pr werd in 1882 gevormd door:

J.J. de Tourton Bruyns	Burgemeester
W.L. Kerkchofs	Wethouder
G. Snoek	Wethouder
J. de Bruijn	Raadslid
J. van Geijtenbeek	Raadslid
J. Koekenbier	Raadslid
M. van den Bosch	Raadslid
B. van Scherpenzeel	Raadslid
H. Boom	Secretaris

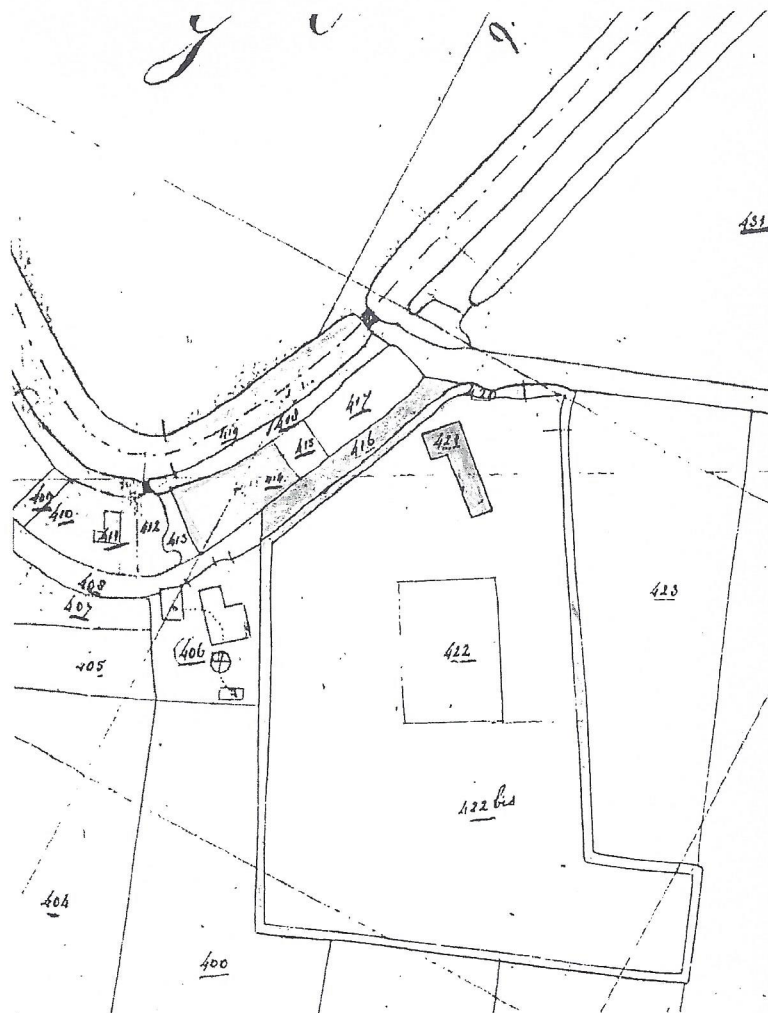
In het jaar 1882 vergaderde de raad negen keer om over het wel en wee van een bevolking te discussiëren en beslissen, die 1700 zielen omvatte.

Buiten de klerk ter secretarie G.A. Wttenweerde, die in Baambrugge woonde, kon men de veldwachter Johannes Jansen in het gebouw aantreffen. Hij had daarin een woning en trad tevens op als bode.

Verder wordt besloten de Secretarie samen met de gemeente Abc Ba te handhaven in het gebouwtje aan de Stationsstraat

Een adres van Jacobus Rentinck (1817-1888), Abcouder timmerman en molenmaker waarin deze verzoekt belast te worden met het plan, het bouwen en het toezicht houden tijdens de bouw wordt afgewezen.

Het motief is *dat men nimmer van de capaciteiten van den adressant voor zoiets dergelijks heeft gehoord*. Anderhalve maand later wordt het

bestek en de begroting gepresenteerd. Over de kosten en de uitvoering wordt lang gediscussieerd. uiteindelijk is men het er over eens dat een nieuw te bouwen gemeentehuis maximaal fl. 10.100,- mag kosten. (De totale gemeentelijke inkomsten over 1881 bedroegen fl. 12.027,99!) Teneinde de bouwkosten zo laag mogelijk te houden werd besloten geen spouwmuren toe te passen. Een uitzondering werd gemaakt voor de archiefruimte. Op 12 september 1882 vindt de publieke aanbesteding plaats. En wie krijgt de opdracht? De laagste inschrijver, zijnde eerder genoemde Jacobus Rentinck, voor een aanneemsom van fl. 11.899,-. Het benodigde geld werd geleend tegen een rente van ten hoogste 4 ½ % per jaar.

De bouw werd voortvarend aangepakt. Reeds op 6 oktober 1882 werd in aanwezigheid van de verzamelde gemeenteraad de eerste steen gelegd door Burgemeester de Tourton Bruyns. Het werkvolk ontving bij die gelegenheid een gift van fl. 25,-. Deze gift is inclusief het pannembier als het hoogste punt bereikt zal zijn!

Op 3 juli 1883 kan het nieuwe gemeentehuis in gebruik genomen worden. De raadsvergadering neemt een aanvang in het oude gemeentehuis (Het

Abcoude.

†— Bij de aanbesteding, voor het bouwen van een raadhuis met woning enz. te Abcoude gehouden 12 September was ingeschreven als volgt:

J. Rentinck, te Abcoude voor f 11899; J. Welsink, te Baambrugge voor f 11960; A. van Wensveen, te Amsterdam voor f 13500; H. D. van Aken, te Amsterdam voor f 14000; P. Nomes, te St. Maarten voor f 14430; L. van der Zaag, te Leeuwarden voor f 14800; N. de Wolf, te Beverwijk voor f 14900; G. en S. Bodegraven, te Nieuwkoop voor f 14962; G. Kooft, te Wilnis voor f 14997; J. Barends te Vinkeveen voor f 15200; G. B. Straatsburg, te Amsterdam voor f 15990; S. H. Hendrikse, te Uithoorn voor f 16667; J. Post, te Abcoude voor f 16700; minste inschrijver alzoo J. Rentinck, te Abcoude, aan wien het werk is gegund.

†— De hr. Gt. van Setten, onderwijzer alhier aan de openbare lagere school, is benoemd tot onderwijzer 1. klasse aan de openbare school aan den Overtoom, gemeente Nieuwer-amstel.

Regthuijs). Halverwege wordt de vergadering onderbroken en begeeft men zich naar het nieuwe pand. Nadat de raadsleden hun plaats in de nieuwe raadzaal hebben ingenomen heropende de voorzitter de vergadering met een toespraak. (Waarvan ons de inhoud helaas niet bekend is!). Wel memoreerde de burgemeester het uitstekende water dat de onlangs gegraven put op het plein voor het gemeentehuis opleverde. We mogen overigens aannemen dat men bij de opening iets anders dronk dan gemeentepils.

Een onverwachte meevaller viel veldwachter Jansen ten deel. Een half jaar later werd besloten hem een gratificatie van fl. 25,-- toe te kennen voor het aanschaffen van een uniform en winterjas, volgens het model door den Rijksveldwachter gebruikt. Deze gratificatie moest worden gezien als een beloning voor diensten tijdens de bouw van het Gemeentehuis bewezen en waardoor de gemeente veel is bevoordeeld.

In juli 1885 bleek dat de besparingsdrift die resulteerde in het bezuinigen op spouwmuren, wrange vruchten ging afwerpen. In regenach-

In Het Nieuws staat wie er voor welk bedrag tijdens de aanbesteding op 12 september 1882 hadden ingeschreven.

tige periodes bleek dat de gevels doorregenden. Alsnog werd besloten de buitenmuren met portland te bepleisteren, om vochtdoorslag te voorkomen. Ook toen lag het geld niet voor het oprapen. Eerst in 1886 kon met de gevelbehandeling worden begonnen

Hoe het verder ging.

De eerste vaste bewoner van het gemeentehuis was de gemeenteveldwachter Johannes Jansen met vrouw, zoon en drie kostgangers. Op 15 mei 1883 worden zij ingeschreven op het adres Jaagpad 15a.

Lang zou Jansen niet van zijn nieuwe onderkomen genieten. Op 20 juni 1886 overleed hij in het gemeentehuis. Zijn echtgenote en zoon moesten uiteraard een ander onderkomen zoeken. Bij haar vertrek verklaarde de gemeente zich bereid om van haar over te nemen: schotten in de kelder ter berging van kolen, een getimmert slaapkamertje op de zolder, schuttingen en een vloerzeil waar zij niet meer dan fl. 6,-- voor wilden vergoeden. De tweede bewoner was weer een veldwachter en wel de opvolger van Jansen, veldwachter Barend Kraal. Deze zou het vrije gebruik van brandstof krijgen!

Het Raadhuisplein.

Het nieuwe gebouw stond een weinig verweesd in een kale omgeving die nog moest worden aangekleed. We memoreerden al de waterput die aanwezig was. Langs de oostkant van het plein liep nog een sloot. Deze werd beschoeid met wrakke pannen om de slootkant te verstevigen.

De noorderlijke berm van de weg bij het gemeentehuis werd in het najaar 1886 beplant met iepenbomen. Deze zouden het tot het voorjaar 1933 uithouden. Toen mocht tuinier Leefflang langs het Raadhuisplein beukenbomen planten.

In 1887 en 1889 heeft men nog steeds last van een stinkend toilet en en riekend riool.

In 1890 wordt besloten het Raadhuisplein met grind op te hogen.

Tenslotte wordt het Raadhuisplein in 1898 nog verfraaid met een lindeboom. Deze moest de herinnering levendig houden aan de aanvaarding der regering door H.M. Koningin Wilhelmina. Begin jaren vijftig moest deze Wilhelminalinde inclusief het fraaie hekje wijken vanwege de aanleg van de Verbindingsweg met de A2.

Het gemeentehuis in het eerste kwart van de 20^e eeuw. Met links tegen de zijgevel; het arrestantenhok en naast de waterpomp nog de prille Wilhelminalinde.

Uitg. R. v. d. Zijden, Abcoude.

Gemeentehuis

Lichtdr. J. M. Schalekamp, Buiksloot

De twintigste eeuw begint goed. In 1901 krijgt De Electriche Maatschappij Maarssevens opdracht om elektrische verlichting in het Raadhuis aan te leggen. De raadzaal werd voorzien van: *een kroonverlichting met drie lampen van 16 normaalkaarsen, de polderkamer met een lamp van dezelfde sterkte, de Secretarie en de vestibule met een dito.*

De aanwezigheid van electriciteit zorgt er ook voor dat er in 1909 telefoon wordt aangelegd. Er wordt nog wel gebakkeleid over de aansluitkosten van fl. 43,30. De reden is dat men van mening is dat hoofdzakelijk de Rijkspolitie van het nieuwe medium gebruik zal maken. Het beperkte ambtelijk apparaat, (burgemeester, secretaris en klerk) zijn nog brieven-schrijvers. En die keren dat zij van de telefoon gebruik willen maken lopen ze wel even naar het hulptelefoonkantoor in de Stationsstraat. Een directe aansluiting van het Raadhuis met het telefoonkantoor is dan ook niet nodig volgens de Directeur Generaal der posterijen en telegrafie. In de kamer van de burgemeester zorgde nog steeds een gezellige petroleumlamp voor de verlichting. Aangezien de burgemeester en de secretaris vanwege toegenomen werkzaamheden ook nog wel eens 's avonds in het Raadhuis werkten werd in in 1912 besloten in de kamer van de burgemeester ook elektrisch licht aan te leggen.

Omstreeks deze tijd werd waarschijnlijk ook het arrestantenhok aan de oostkant van het raadhuis gebouwd. Het is niet duidelijk waarom dit onderkomen werd gebouwd. Onder de kerktoren waren immers sinds 1879 al twee cellen aanwezig. Zou ondanks de zedelijkheids wetgeving het alcoholmisbruik met alle gevolgen van dien, toch weer zijn toegenomen?

Het Interbellum.

In oktober 1914 lezen we in de notulen van de raad dat men van Rijkswegen een vergoeding van fl. 60,- heeft ontvangen voor het gebruik van de

Polderkamer met vestibule in augustus en september. Deze ruimte was gebruikt voor opslagplaats en bureau ten behoeve van het Detachement Abcoude buiten de forten. Sedert begin oktober is genoemd lokaal ontruimd en naar elders overgebracht.

Tot aan de Tweede Wereldoorlog gebeurde er verder in en met het gebouw niet zoveel. In 1928 werd het Raadhuis aangesloten op de waterleiding. Loodgieter Jan van Teeseling mocht fl. 228,23 in rekening brengen voor de aansluitkosten en het plaatsen van twee waterclosets met fonteintjes. De oude Nortonpomp was nog aanwezig. In september 1928 merkte ons eerste vrouwelijke raadslid, mej. Niemer, op dat vooral op zondag veel vreemdelingen gebruikmaken van deze pomp. Zij pleit ervoor een kraan aan te leggen. De vreemdelingen komen zelfs vanuit Amsterdam melkbussen met water halen. Het probleem wordt opgelost als de pomp begin 1930 wordt afgebroken. Juffrouw Niemer let goed op de gemeentefinanciën. In datzelfde jaar vraagt zij zich af of de kosten van het telefoneren ten behoeve van de gemeente Abc Ba. wel wordt doorberekend. De Burgemeester stelt haar gerust: Deze gesprekken worden nauwkeurig geadministreerd en de kosten worden doorberekend.

Als laatste heugelijk feit voor de donkere tijd van de oorlog kan nog worden vermeld dat L. Aaftink in januari 1937 fl. 2,35 in rekening brengt voor de versiering van het Gemeentehuis ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana en Prins Bernhard.

(wordt vervolgd)

Wim Timmer
wtimmer1@cs.com